

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
ТІЛ САЯСАТЫ КОМИТЕТІНІҢ ТАПСЫРЫСЫ
БОЙЫНША ӘЗІРЛЕНДІ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ
ТІЛ САЯСАТЫ МӘСЕЛЕЛЕРІ БОЙЫНША
ӘЛЕУМЕТТІК ЖӘНЕ
АНАЛИТИКАЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР

ОРЫНДАУШЫ:
«EcoVid» ЖК

Астана, 2023 жыл

**ӨӘЖ 81
ББК 11
Қ18**

**Қазақстан Республикасы
Ғылым және жоғары білім министрлігі
Тіл саясаты комитетінің тапсырысы бойынша әзірленді**

**Қазақстан Республикасындағы тіл саясаты мәселелері бойынша
әлеуметтік және аналитикалық зерттеулер / Қазақстан Республикасы Ғылым
және жоғары білім министрлігінің Тіл саясаты комитеті, «EcoVid» ЖҚ. – Астана,
2023 жыл, 131-бет.**

ISBN 978-601-08-3523-8

Басылым Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі Тіл саясаты комитетінің тапсырысы бойынша 2023 жылы жүргізілген кешенді әлеуметтік және аналитикалық зерттеулердің нәтижелерін ұсынады.

Әлеуметтік зерттеулер бірнеше топтар арасында жүргізілді: 18 жастан жоғары халық; экономика және қаржы саласы қызметшілері, сарапшылар арасында және фокус-топқа қатысушылар арасында жүргізілді.

Тіл саясаты саласындағы мамандарға, мемлекеттік қызметшілерге, ғалымдарға, докторанттарға, магистранттарға әдістемелік құрал ретінде ұсынылады.

**ӨӘЖ 81
ББК 11**

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ	5
Әлеуметтік және аналитикалық зерттеулердің әдістемесі (бағдарлама)	7

1-БӨЛІМ.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ТІЛДІК АХУАЛ. ХАЛЫҚТЫҢ ҚОҒАМДЫҚ ПІКІРІ

1.1. Халық арасында жүргізілген сауалнамаға қатысқан респонденттердің әлеуметтік-демографиялық сипаттамалары	16
1.2. Респонденттердің мемлекеттік, орыс, ағылшын және өз этностарының тілдерін меңгеру деңгейі	20
1.3. Қазақстанда халықтың мемлекеттік, орыс және басқа тілдерді күнделікті өмірде қолдану деңгейі	26
1.4. «ҚАЗТЕСТ» қазақ тілін меңгеру деңгейін бағалау жүйесі туралы қоғамдық пікір	32
1.5. Қазақстан халқының көші-қон ұтқырлығы	35
1.6. Интернетте мемлекеттік тілді дамыту	41
1.7. Қазақстан Республикасындағы тіл саясаты және оның даму жетістіктері	50
1.8. Қазақ тілі әліпбиін латын графикасына көшіруді Қазақстан Республикасы халқының қолдау деңгейі	54
1.9. «Қазақстан Республикасындағы тіл туралы» ҚР заңын жетілдіру туралы қоғамдық пікір	57
1.10. Қазақстандағы үш тілде білім беруге қатысты халықтың көзқарасы	59
ТҰЖЫРЫМДАР	66

2-БӨЛІМ.

ЭКОНОМИКА ЖӘНЕ ҚАРЖЫ САЛАСЫНДА МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛДІ ҚОЛДАНУ ДЕҢГЕЙІ

2.1. Экономика және қаржы саласы қызметкерлерінің әлеуметтік-демографиялық сипаты	71
2.2. Қазақстан Республикасындағы экономика және қаржы саласы қызметкерлерінің тілдік ахуалды бағалауы	72
2.3. Экономика және қаржы саласы қызметкерлерінің мемлекеттік, орыс, ағылшын тілдерін және өз этностарының тілдерін меңгеру деңгейі	74
2.4. Кәсіби қызметте экономика және қаржы саласы қызметкерлерінің тілдерді білу деңгейі және қолдануы	75
2.5. Экономика және қаржы саласы қызметкерлерінің қызметтік функцияларын орындауда тілдерді қолдануы, тілдік қатынас проблемалары	76
2.6. Қазақ әліпбиін латын графикасына көшірудің өзектілігі туралы экономика және қаржы саласы қызметкерлерінің пікірі	83

2.7. Интернет желісіндегі мемлекеттік тілдің дамуы	85
ТҰЖЫРЫМДАР	88

3-БӨЛІМ.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ТІЛ САЯСАТЫ МЕН ТІЛДІК АХУАЛҒА САРАПТАМАЛЫҚ БАҒА БЕРУ

3.1. Қазақстан Республикасындағы тіл саясаты мен тілдік ахуалды сарапшылардың бағалауы	91
3.2. «ҚАЗТЕСТ» қазақ тілін меңгеру деңгейін бағалау жүйесі туралы сарапшылық пікір	93
3.3. Интернет желісіндегі мемлекеттік тілдің дамуы	95
3.4. «Қазақстан Республикасындағы тіл туралы» ҚР заңын жетілдіру қажеттіліктеріне ұсынымдар	96
3.5. Қазақстандағы мемлекеттік тілдің дамуы және қолданудағы проблемалар	96
3.6. Қазақстанда мемлекеттік тілдің даму болашағы	98
3.7. Қазақстандағы тіл саясатын тиімді іске асыру бойынша ұсынымдар	100
3.8. Қазақ әліпбиін латын графикасына көшірудің негізгі аспектілері туралы азаматтардың ақпараттану деңгейін анықтау	103
3.9. Ономастикалық және топонимикалық атаулардың латын негізді әліпбиде жазылуы бойынша ұсынымдар	106
3.10. Сарапшылардың әлеуметтік-демографиялық мәліметтері	107
ТҰЖЫРЫМДАР	109

4-БӨЛІМ.

ФОКУС-ТОПТАР НӘТИЖЕЛЕРІ

4.1. Негізгі нәтижелер	113
ҚОРЫТЫНДЫ	118
ҰСЫНЫМДАР	121
ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР	124

«EcoVid» ЖЕКЕ КӘСІПКЕРЛІГІ ТУРАЛЫ АҚПАРАТ

«EcoVid» Жеке кәсіпкерлігі зерттеу компаниясы әлеуметтік және әлеуметтік-маркетингтік зерттеулер жүргізеді. Компания бірқатар салалар бойынша әлеуметтанулық зерттеулер жүргізеді, оларға тіл саясаты, этносаралық қатансатар, өңірлердегі әлеуметтік-саяси мәселелерді қарастырады.

ЖОБАНЫҢ ЖҰМЫС ТОБЫ:

Д. Искак, орталық басшысы, А.У. Сатыбаева, жобаның үйлестірушісі, әлеуметтану магистрі; А.С. Беймишева, доктор PhD; А.Б. Шабденова, PhD, К.К. Калиева, әлеуметтану магистрі; Г.Артыкбаева, әлеуметтану магистрі; А.Бахытжанова, әлеуметтану магистрі; Т. Мельниченко, корректор, А. Аннамұрадов, техникалық маман.